

SIGGEBOHYTTANS BYGDETINGSBLAD

utgivet av

Föreningen Örebro läns museum

med anledning av

Siggebohyttans tionde bygdeting

lördagen den 6 och söndagen

den 7 augusti 1938

ÖREBRO 1938
NYA A.-B. ÖREBRO DAGBLADS TRYCKERI
7133

Tio års bygdetingskrönika.

Återblick på glädjestunder och sorgeämnena.

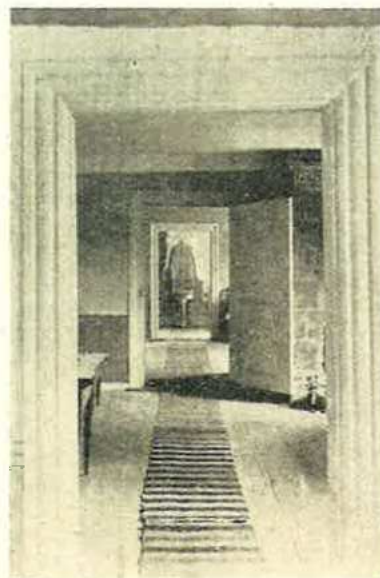

Utsikt över Usken från Siggebohyttan.

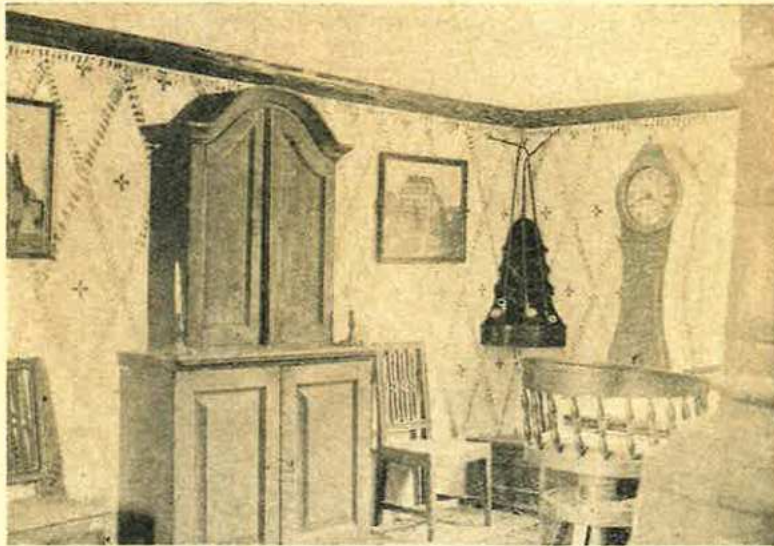
Ja, strängt taget är det ju inte mer än nio år sedan Siggebohyttan — "Sveriges vackraste bergsmansgård", som pressen välvilligt rubricerade den — invigdes i samband med det första bygdetinget. Det var söndagen den 4 augusti 1929, som evenemanget gick av stapeln. Festförberedelserna utgjorde slutspurt på en arbetsam sommar för dem som haft att styra och ställa med den nyordnade hembygdsgården. Siggebohyttan förvärvades visserligen redan 1910 av Föreningen Örebro läns museum, men planen att av "det röda träslottet" vid Usken skapa en central hembygdsgård för örebro länsdelen av Bergslagen förverkligades först sedan läns museiföreningen i närmare 20 år haft gården om händer. I viss mån hade dock Siggebohyttan redan tidigare spelat just denna roll, om än i blygsammare omfattning. Den varmhjärtade hembygdsvännen, framlidne rådmann Per Olsson i Nora, hade sört för att byggnaderna underhållos i sitt gamla skick, och intendenten Hugo Hedberg hade i ett par rum i manbyggnaden anordnat en litet bergslagsmuseum, som lockade talrika besökare.

Sedan landshövding Bror C. Hasselrot i början av år 1929 tillträtt ordförandeposten i museiföreningen, väcktes hans intresse att söka bättre tillvarataga Siggebohyttans rika möjligheter, och på hans initiativ föranstaltades dels omfattande yttre och inre reparationer, vilka avsågo att så vitt möjligt återställa den gamla gårdsmiljön och interiörernas ursprungliga karaktär, dels också

ett omfattande insamlingsarbete. Det senare pågick hela sommaren och gav över förväntan gott resultat. Byar och gårdar runtom i Nora- och Lindebygden, dock främst i grannskapet av Siggebohyttan, hemsöktes, och bygdens befolkning lade i dagen ett storartat intresse och en storlagen frikostighet, då man erfor vad saken gällde: att iordningställa Siggebohytttegården med

Floran av paradrum i övre våningen.

Interiör av "fars kammare".

inredningar, möbler och husgeråd, karakteristiska för bygden och för den tid, främst 1800-talets mitt, då gården under häradsdomare Anders Andersson och hans maka Katarina Israelsdotter upplevde sin storhetstid. De värdefullaste förvärven utgjorde de föremål med styrkt härkomst från Siggebohyttan, vilka hamnat dels bland K. A. Andersson-Meijerhelms samlingar i Lindesbergs museum, dels, och ej minst, i enskild ägo lite varstans i bygden.

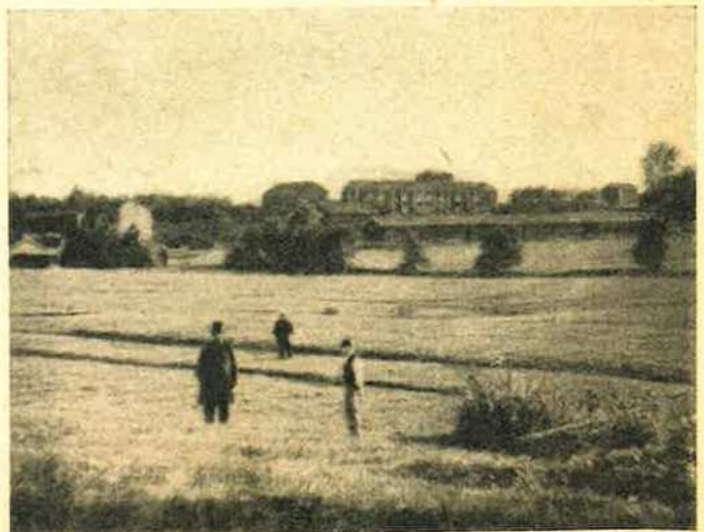
Stå, minnesrika gård, i sekler kvar . . .

Så randades omsider den med spänning emotsedda söndagen den 4. Spänningen var naturligtvis mest kännbar inom festkommittén, som burit förarbetets och hade att bära festdagens tunga liksom också att räkna med risken att otjänlig väderlek skulle kunna omintetgöra de mångahanda mödorna. Det var ju första gången,

och det hela var ett, ej minst ekonomiskt, riskfyllt experiment. Det är dock ej närmsta väg till Siggebohyttan, kanske skulle det visa sig alldeles misslyckat att söka lansera en ny festplats i konkurrens med de otaliga, som redan funnos runtom i länet? Skulle Siggebohyttan redan i första rondan duka under i sin tävlan med de attraktioner av olika slag, som det nära grannskapet, enkannerligen Nora och Lindesberg, hade att locka en nöjeslysten nutidsungdom med? Kanske det hela verkade en smula avskräckande "kulturellt"?

Fåfänga bekymmer. . .

Söndagsvädret blev strålande och succén given från första stund. Bussar, bilar och cyklar strömmade till i tätta, oryggliga leder, och bilparkeeringen, som i den optimistiska förhandsreklamerna försäkrats "icke vålla de besökande något be-

Siggebohytttegården på 1860-talet. I förgrunden Anders Andersson och två av sönerna.

Häradsdomaren Anders Andersson och hans hustru Katarina Israelsdotter. Porträtt i pastell av A. M. Röhl 1871.

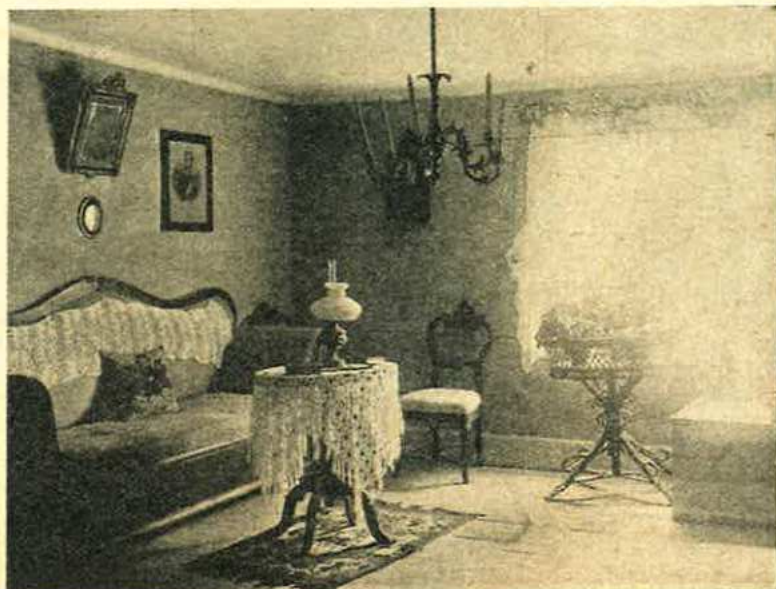
svär", var snart sprängfull. Publikens steg under dagens lopp till mellan 5 och 6,000 personer. Maken till församling hade den gamla gården förvisso aldrig tillförne skådat. "Här rådde ett rörligt liv, vittnar en referent. Unga och gamla, män och kvinnor, barn och vuxna, strövade omkring och tittade på gårdens byggnader eller lågo och dāsade i gröngräset. Här träffade man ju en massa bekanta och var man gick fram hörde man utrop sådana som Hej på dej, ä' du här, vilket ju inte heller den tilltalade kunde förneka. När man så enats om att båda parterna voro där, var det dags att hälsa på nästa bekanta och genomgå samma procedur."

Sedan "Vivant Vestmania" avsjungits unisont — som det hette förr i världen, innan allsången uppfanns — föredrog författaren Inge-

mar Hasselblad sin märgfyllda Prolog, slutande med orden:

Stå, minnesrika gård, i sekler kvar
och dröm om forna trygga bergsmansda'r!
Bjud sena släkten vårda kärt och ömt
de rika skatter i ditt hägn man gömt!
Sjung, hembygd, om du kan det än en gång
med hårda hammarslag din egen sång!

Så besteg landshövding Hasselrot talarstolen, redogjorde för de strävanden och insatser, som i dag nått sitt mål, samt förklarade Siggebohyttan invigd i sin nya egenskap som en hembygds-gård, "där alla kunna samlas, oberoende av politiska och religiösa tänkesätt, yrken och stånd, stadsbor som landsbor." Att landshövdingens önskan besannats, det har det förflutna decenniet tillfyllest burit vittne om. Efter ett leve för hembygden sjöngs Du gamla, du fria.

Interiör av "gröna rummet".

Hembygdsgården Siggebohyttan. Bygdetinget 1929.

Efter ett föredrag, "Ur Siggebohytttegårdens krönika"; av intendenten Bertil Waldén besågs manbyggnaden med dess nyordnade samlingar. Så berättade häradsdomaren Per Olov Andersson i Risbacken några syn- och hörbart senterade historier på "Norsockensmål", bygdespelmän från Bergslagen spelade låtar på fiol, Kopparbergs folkdanslag uppträdde, fröken Maja Marcusson sjöng folkvisor från Bergslagen och "Bergslagsmor" underhöll publiken med historier. Och slutligen trädde dansen på logen tills vid midnatt det första bygdetinget avblästes. Belåtenheten var allmän, alldeles särskilt hos den utpumpade festbestyrelsen, som först fram på småtimmarna nådde de efterlängtnade sängarna i sina respektive hemorter.

Åter hava vi samlats vid Siggebohyttan.

Inviingsfestens publikrekord uppnåddes icke vid det andra bygdetinget, den 3 augusti 1930, men 4,000 besökare är nu inte heller någon oäven publik. Vädrets makter voro även denna gång nådiga. "Över alltsammans strålade en varm sol, och stämningen var hela dagen lång den allra bästa", heter det i ett referat. Landshövdingen höll ett kärnfullt tal, hyllade hembygden, landsbygdens folk och kvinnan, "på vars arbete det beror, om hemmet skänker den känsla av trivsel, som därmed avses." Länsjägmästare Eckerbom talade om "Hembygdsvård och naturskydd", kantor Marcus-Nilsson om "Primitiv musik" och intendenten Waldén om Siggebohytteläkten. I anslutning till det sistnämnda föredraget öppnades i mangårdsbyggnadens stora sal en minnesutställning över Siggebohyttasonen Karl-August Andersson-Meijerhelm, anordnad i samarbete med Lindesbergs museum, vars intendent Gust. Lindström biträdde vid demonstrationen av utställningen. Häradsdomaren Per Olov Andersson berättade på norsockensmål, och Lars Marcusson sjöng folkvisor. Spelmän, vissångare och sagoberättare uppträdde, och festen avslutades med ett ståtligt fyrverkeri.

"När Marcus-Nilsson slutat sitt anförande, utbringade herr Waldén ett fyrfaldigt leve för talaren, vilket besvarades med ett tusenhövdad hurrarop", lästes dagen därpå i ett Lindeblad.

"Det var nästan värre än kalvar med två huvuden. I röt månaden!", kommenterade en spydig örebrokollega.

En sorgens historia.

Artade sig alltså de två första bygdetingen till en strålände victoria, så vart det tredje i ordningen, den 9 augusti 1931, fastmera en sorgens historia. Regnet stod som spön i backen, och när festen öppnades hade endast omkring 300 personer infunnit sig. Denna uppoffrande vänkrets bidade tåligen vad komma skulle och mottog med tacksamhet först av allt tak över huvudet. Detta tak var nog så skraltigt, men värre var det med golvet. Såväl tak som golv hemmahörande i den gamla logen, numera den gentila "teaterladan", anno dazumal ett skröpligt och närmast kulturhistoriskt byggnadsminnesmärke. Att det regnade in genom taket, gick väl an. Värre var det som sagt med golvet, vars bärkraft ej utan anledning betvivlades av några bland de festkommitterade. Dock — nöden har ingen lag: publiken fyllde det bågande loggolvet, medan bestyrelsen med hjärtat i halsgropen undrade hur det hela skulle sluta. Det slutade visserligen lyckligt. Men hade loggolvet dessförinnan underkastats en besiktning av någon byggnadstekniskt sakkunnig, så är det fara värt att den genomsura bygdetingspubliken fått stanna ute i hällregnet.

Karl August Andersson-Meijerhelm.

Näväl, disponent Erik Malm från Striberg, medlem av museistyrelsen, välkomnade de trogna vännerna, och redaktör J. L. Saxon muntrade avsevärt upp stämningen genom ömsom mustiga, ömsom hjärtnypande historier på närkesmål. Den gode Saxon hade tidigare haft ett horn i sidan till Örebro-museet, som han förmenade stod i vägen för hembygdsrörelsens fria och spontanta utveckling, enkannerligen som arg konkurrent till hembygds- och forngårdarna. Redan före gästuppträdandet på Siggebohyttan torde han dock härvidlag ha ändrat mening, och detta besök beseglade hans nya inställning och hans försoning med läns-museet.

Närkes hembygdskör konserterade, alltjämt på logen, under ledning av direktör Adolf Andrén.

”Klockan fyra såg man så stora massiva gubbar samlas framför bygdegården. Dragkamps-lagen från Nora och Linde gjorde sig beredda att strida för sina städers ära. Det måtte ha varit många Linde- och Norapatrioter bland publiken (som under tiden hunnit ökas åtskilligt), ty det upphävdes de vildaste hejarop och tjut. Efter åtskilliga omdragningar hade så Nora vunnit och omklappades vederbörligen av sina män. Men som lagen i det stora hela voro ganska jämna, är det nog inte så säkert att det ståtliga vandringspriset nästa år stannar i Nora. Den som lever får se.”

Frammot kvällen kom solen på visit och hjälpte Saxon och Per Olov Andersson att trösta de besökande för de utståndna vedermödrorna. På logen dansades med liv och lust, och utomhus var det lägerbål, folkvisedanser, tävlingar och lekar. Slutet gott, allting gott.

Må så vara — men ekonomin var allt annat än god ovanpå det bygdetinget. För att i någon mån bättra på de konkursmässiga kassorna anordnades påföljande lördag—söndag, den 15—16 augusti, ett andra bygdeting. Man hade då bättre tur med vädret, och publiken svek ej heller. Intendenten Waldén föreläste om ”Folkklivsbilder från Järnboås för 100 år sedan” och amanuensen Gösta Berg från Nordiska museet om ”Spicken skinka, torkade gäddor”, vilket visade sig vara ett underhållande kåseri om folklig mat-hållning i forna dar. Arkitekt Olov Stylin föredrog dikter av bergslagspoeter, och Örebro läns folkmusikförbund bjöd på spelmän och vissångare. Kils hembygdskör sjöng under ledning av dir. Gunnar Marcusson, och det hela artade sig till ett bygdeting i den traditionella, trivsamma stilen.

”Det är nödår i Bergslagen i år . . .”

Med dessa ord öppnade disponent Malm den 7 augusti 1932 det fjärde bygdetinget. ”Men om det också är skrämmande mörkt och dystert omkring oss, så få vi icke låta modlöshet och råd-löshet få insteg i våra sinnen, ty då först är

verklig fara på färde. När Siggebohyttan kallat sina vänner till fest, må alla bekymmer och all surmulenhet förjagas ur våra sinnen. . .”

Den allvarsamma erinringen om depressionens skrämmande spöke var förvisso på sin plats, men uppmaningen att icke visa sig surmulen var strängt taget överflödig. Solen sken i kapp med 3,000 muntra bygdetingsbesökare, som applåderade den vitala 70-åringen arkitekt Magnus Dah-länders temperamentsfulla föredrag om ”Hembygdsvärd och bebyggelse” och ursinnigt hejade på Nora och Lindelagen i deras dragkamp om disp. Malms vandringspris, som även detta år hemfördes av Nora. Bångbro-sångkör sjöng och

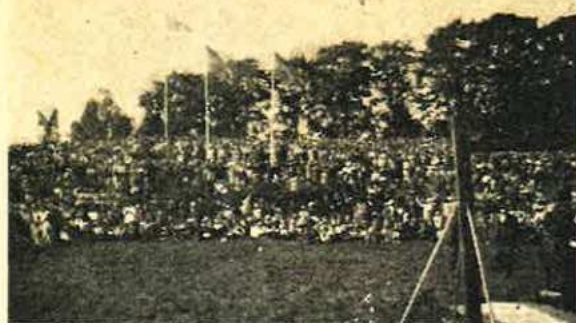
Folkdanser på Siggebohyttan.

Nora N. T. O.-amatörer uppförde det livligt gouterade lustspelet ”Flickan från Småland”, dymedelst inledande Siggebohyttans teaterera, som onekligen blivit glansfullare sedan dess. ”Tre gånger Gustav” och Siggebohyttans egen ”Per Olov” svarade på sina skilda tungomål för muntrationen. Kopparbergs folkdanslag dansade, Lars Marcusson sjöng folkvisor, spelmannen Hartman från Bångbro blåste klarinett — ”men först vid midnatt, sedan näckrosorna på Usken för längesedan slutit sina kalkar, och elden i backslutningen falnat, stannade dansen av. Och åter låg där den gamla bergslagsgården tyst och fridfull”, förtäljer en lyrisk referent.

Karl-Erik Forsslund i fejd med det ”uthemska”.

Bergslagens diktare Karl-Erik Forsslund, barnfödd i Kopparberg, var den stora attraktionen vid det femte bygdetinget den 6 augusti 1933. Skalden uppträdde pittoreskt skrudad i bergslagsdräkt och gjorde onekligen furor i sin impulsiva polemik mot ”uthemsk” funkisbebyggelse och dylikt oting. Dessförinnan hade landshövding Hasselrot öppnat tinget med några tänkvärda ord om solidaritet och ungdomens ansvar. ”Jubileumsbygdetinget” blev en strålande succés, som knappt överträffades av invigningsfesten. Vädret var makalöst grannt, publiken över-

steg 4,000, och 300 bussar och bilar trängdes på den nya, fina parkeringsplatsen. Mangården var dagen lång proppfull av folk, som tog i ögnasikte de märkliga, nyligen från Hyttånäs i Ljusnarsbergs socken överflyttade dalmålningarna av Kers Erik Jönsson.

Deltagare i Bygdetinget 6 aug. 1933.

Arbetarnas Elit bjöd på en perfekt och nervkittlande gymnastikuppvisning, Nora besegrade för tredje gången Lindesberg i dragkampen och hemförde till ervärderlig tid sitt stolta vandringpris, musik och körsång utfyllde pauserna. En stor spelmanstämman var anordnad med diplomutdelning av landshövdingen. Rektor Einar Odhner från Fellingebro talade över ämnet "Bildningsarbetet just nu".

I den nyinredda "teaterladan" gävos tvenne föreställningar av "Silvergruvan", det första i ordningen av Margit Palmærs inkom för Siggebohyttan skrivna folklustspel. Handlingen, som tilldrog sig i Bergslagen vid mitten av 1700-talet, bjöd på spännande och muntrande poänger i väl vald omväxling, och "Örebrocomedianerna", som redo för rusthållet, avtackades liksom författarinnan av tvenne till sista plats fullsatta, bejublade "salonger". Så föll för sista gången ridån och "salongen" förvandlades i ett huj till skådeplatsen för den traditionella logdansen, blott med den skillnaden att de gamla nötta och gropiga och allt annat än riskfria loggolvet ersatts med det flottaste dansgolvet. Att *det* golvet sedan dess räknas till Siggebohyttans största lockelser, det framgår med all önskvärd tydlighet av de följande årens bygdeting.

"Ingen fest går upp mot Siggebohyttans bygdeting".

Det ömdömet fälldes — i tryck, så det måste vara sant! — efter det sjätte bygdetinget den 5 augusti 1934. Ändå var programmet av det mera anspråkslösa slaget, som ju sig bör mellan "jubileerna". De sedvanliga arrangörerna och medverkande voro i elden: disponenten Malm hälsningstalade, landsantikvarien Waldén före-

läste om "Engelbrektsminnet", Martin Lenander reciterade och Lars Marcusson sjöng. Så var det gymnastikuppvisning av Arbetarnas Elits kvinnliga trupp, musik av allmogespelmän o. s. v.

Icke dess mindre uppgick publiken till omkr. 4,000 personer. Vad var det som drog? Jo, helt visst och kanske först och främst bygdetingets traditionellt befästade rykte som en trivsam folkfest, "långt förnämligare än alla andra fester, ty det är Bergslagens egen stora hembygdsfest i traditionsrikt miljö" för att änyo citera det i rubriken anförda vittnesbördet. Vidare var det vackert väder, och det gör mycket, det. Så fanns det två dragspikar: "fullmäktigetrampen" mellan Lindesberg och Nora samt Margit Palmærs folklustspel "Lasse-Maja", vilka bådadera tog publiken med storm. Kommunalpamparna från de konkurrerande grannstäderna trampade i sitt anletes svett, bejublade av den vanvördigt upp-

Hembygdsfesten 1934. Folklustspelet "Lasse-Maja".

slupna publiken. Nora segrade överlägset, och lagets siste man lagerkransades av en ung skönhet och bejublades av den tusenhövdade åskådarskaran. "Lasse-Maja", som behandlade den berömda stortjuvens amorösa ungdomsäventyr, samlade två fulla hus, varifrån skrattsalvor och applåder ljödo vida ut över festplatsen.

Lindesberg tar revansch.

De trenne dragkampsårens och nu senast fullmäktigetrampens nesliga nederlag hade gått lindesbergarna djupt till sinnes, och beslutet att ta revansch hade vunnit anklang inom alla läger och partier. Omsider kom triumfens dag: söndagen den 4 augusti 1935, vid det sjunde bygdetinget. Enligt opartiska bedömare blev gängtävlingen närmast en sprängtävling, som slutade med allmän diskvalifikation av de tävlande. Detta snöpliga slut tillfredsställde emellertid varken dessa eller publiken, varpå den upphöjda

juryn beslöt att "diska" allenast de båda lagens slutmän, som onekligen tagit sig det orådet före att löpa i mål. Ovanpå denna salomoniska dom anförtröddes Nora Tändrörsfabriks vandringspris åt lindesbergslaget. Vad som verkligen tilldrog sig, drunknade till den grad i — för att citera en referent — "den avgrund av primitivt lokalpatriotiska lidelser, som den förbittrade striden lockade fram hos publiken-folkmassan", att varje objektivt ställningstagande förefaller hopplöst. När Lindesberg omsider fått sitt pris, var det dock intet knussel på bejublandet.

Doktor Sven Stolpe höll ett på personliga synpunkter rikt föredrag om "Bergslagens storhet och förfall", "Bergslagsmor", fru Lydia Hedberg från Falun, berättade på sitt gemytliga och kultiverade sätt, spelmanseliten från Närke och Bergslagen mötte upp till en av kantor Marcus Nilsson dirigerad spelmansstämma, vid vilken den 74-åriga fru Olga Karlsson från Hovsta gjorde den mest uppmärksammade insatsen, manskören "Loreley" sjöng och i "teaterladan" var det premiär på Margit Palmars "Auktion på Blomsterbo".

En vacker och väl ordnad fest, sa's det efteråt, som trots icke alldeles oklanderlig väderlek samlade mellan 3 och 4,000 besökande.

Otur med vädret.

De två senaste årens bygdeting ha båda missgynnats av väderlekstjänsten, som envisats med ett högst förtretligt "lågtryck över Dalarna och Bergslagen". Två bygdetingssöndagar ha våra vänner, när de fyllda av förhoppningar firade sina rullgardiner mot höjd, mötts av en surmulet molnig, regndiger himmel. Ja, det är ej att förtänka menigheten, om den föredrar att stanna hemma inför dylika utsikter. Så har man också

"Fullmäktigetrampen" vid bygdetinget 2 aug. 1936.

gjort, och följden har blivit, att besöksiffran vid 1936 och 1937 års bygdeting blott hållit sig mellan 2 och 3,000 personer. Vilket inte hindrar, att stämningen varit den bästa, att arrangemangen gått väl i lås och att "lågtrycket" i dubbel bemärkelse givit med sig. Båda söndagskvällarna ha nämligen slutat med gott väder och än bättre humör. Bygdetingen ha förvisso inte förlorat sin dragningskraft och sitt goda rykte, det kan man tryggt påstå, då man ser över 2,000 personer möta upp trots regn och rusk.

Den 2 augusti 1936 bjöds ånyo på "fullmäktigetramp", vari Linde hemförde en andra och fullt odiskutabel seger, dymedelst försäkrande sig om vandringspriset, vidare föredrag av läns-trädgårdsmästare Leonards om "Bergslagens blommor och träd", sång av manskören "Harmoni" från Lindesberg, allmogemusik och folkvisesång samt historier på närkesmål av "Tre gånger Gustaf". I teaterladan var det sång av Bengt Lindeborg, uppläsning av Astrid Ström och Martin Lenander samt premiär på Margit Palmars skådespel "När isarna går upp", ett allvarligt stycke till omväxling med lustspelen, men icke förty synnerligen senterat av den fulltaliga publiken.

1937 slutligen ägde bygdetinget rum den 1 augusti. Professor Helge Kjellin från Karlstad talade medryckande om "En rätt hembygds-vård", "Örebrocomedianterna" spelade med ly-

Från "En bröllopsal i Bergslagen".

sande framgång "En bröllopsal i Bergslagen", vartill Margit Palmær hämtat motivet från traditionen kring dalmålningarna i Siggebohyttans stora sal, spelmän, sångare, recitatörer och berättare bidrogo var i sin stad att hålla målron vid makt.

"En bröllopsal i Bergslagen".

Så ha åren gått, och fast de blott äro nio, så äro vi nu framme vid det tionde bygdetinget. De som varit med i leken, enkannerligen den permanenta festkommittén: kantor Marcus-Nilsson, Kil, rådman Eliason, Nora, och landsantikvarie Waldén, Örebro — eriara sig förvisso en del små missöden och felslagna förhoppningar men oändligt mycket mera av upplevelser och situationer, mättade av stämning, festglädje, trivs-

het och munterhet. Vad som kanske mest av allt bidragit att skapa bygdetingets säregna, otvungna och hjärtliga atmosfär, är den intima kontakten mellan medverkande och publik. Vi äro vid det här laget en samling gamla, goda vänner, allihop, och vår stående replik är just den, som citerades i inledningen: Hej på dej, ä' du här! Vi äro vana att mötas på Siggebohyttan och hjälpa varandra att göra bygdetinget till en för alla parter lika minnesvärd och trivsam festlighet, ett ljusst och glatt avbrott i vardagens enahanda.

Alla dessa frivilliga medverkande, som troget, år ut och år in, beredvilligt ryckt in på teater-scenen och i tombolaståndet, i talarstolen och på tävlingsfältet, vid expedition och biljettförsäljning, de ha i sanning gjort — och göra alltjämt — den gamla Siggebohytttegården och därigenom kulturminnesvården i våra bygder en ovärderlig tjänst. Vi äro dem stor tack skyldiga, men vårt tack går också till publiken, denna vidare krets av sällskapet "Siggebohyttans vänner", utan vars trogna bistånd all vår strävan skulle vara förgäves.

Siggebohyttans bygdeting har blivit en tradition, en levande tradition i Bergslagens nutidsliv. Det är glädjande, detta, men också förpliktande.

Mätte det tionde bygdetinget bliva sina föregångare värdigt, må de gångna årens erfarenheter och minnen stimulera oss alla, publik som medverkande, till att samfällt göra jubileumsbygdetinget till en oförglömlig fest!

Cand.

Från Loftboden & Siggebohyttan.

Om att samla.

Kanske har det först efter Delawarejubileet gått upp för många vad traditioner kunna betyda. Ur den blygsamma koloniseringsexpeditionen har det småningom efter tre århundraden vuxit upp mellanfolkliga och socialpolitiska för att ej säga ekonomiska resultat och realiteter av ett oänt värde. Det hade de gamla utvandrarne knappast kunnat tänka sig. En traditionsrik trakts innebyggare ana icke alltid, huru viktigt och värdefullt det är att äga ett historiskt underlag för kännedomen om sin bygd. Ett fastslaget faktum, att denna tradition finnes, är aldeles tillräckligt för de flesta att erfaras tillfredsställelsen över att känna sina förfäder och deras gärning, men brukar tyvärr sällan föranleda några åtgärder att i skrift och i arkiv bevara de muntliga traditionerna.

Ofta beror detta på oföretagsamhet, kanske på anspråkslöshet. Men varje människa, som har sitt legala dagliga arbete, brukar därbredvid ha ett behov av att på fristunderna ägna sig åt något annat, "vila sig i ett annat arbete!" Somliga kanske i att meta aborre, andra kanske i att släktforska? Jag ber att få föreslå samlandet i en eller annan form (förmögenhet opåtagat) som någonting mycket intressant och nyttigt. Är början gjord, brukar fortsättningen gå av sig själv till livets slut. Ett samlat material kommer förr eller senare forskningen till godo. Men det är ett oavvisligt villkor förenat med detta samlande: att *proveniensen alltid angives*, att mästa möjliga noggranna anteckningar om fyndort och därmed sammanhängande bifogas det funna. Ett stensåldersredskap har intet värde, om man ej vet exakt var det legat i jorden.

Om jag får deklarerera mina egna samlarintressen så äro de, utom de rent amatörbibliofila, två: hembygden och livhusarerna.

Med avseende på utforskandet av Lindes sockens näringsliv finnes det ett ännu obearbetat område, grytstøperiet, gjutningen av kakelugnar och hällar och annat gjutgods, vilket arbete försiggick i de små hyttorna. En skrårordning från 1700-talet, undertecknad av äldermän från Torphyttan, Gusselhyttan och Guldsmidshyttan, ger oss en del upplysningar. Tekniska Museet i Stockholm har genom doktor Carl Sahlin visat sitt stora intresse för denna gamla hemindustri. Det vore av stort värde, om de som veta någonting om støperiet i forna dagar, ville meddela sina iakttagelser till mig eller Lindes fornminnesförening.

Mitt andra intresse är arkivalia för Livhusarernas kamratförening, i vilkens styrelse jag fått uppdraget att bevara och bearbeta inkomna bidrag i och för utgivande av en bok nästa år. Det har lyckligtvis bara behövts en enda hänvändelse till de gamla husarerna för att förmå dem att uppteckna sina minnen. Så har f. d. fellingsbroaren Kjell skrivit ej mindre än ett par hundra sidor, vilka med episk grundlighet och mycken humor skildrar den indelte ryttarens liv. Den snart åttioårige husaren Lööv har också blivit skriftställare på gamla dar. Jag hoppas att Per

"Fellingsbrohusarer".

N:o 74 Blom, N:o 70 Oppstedt, N:o 60 Norrby, N:o 56 Engström, N:o 58 Sten.

Oppstedt från Fellingsbro och hans kamrater också gripa till pennan. F. d. distinktionskorporalens i Fellingsbro, Brage, son, också en tid tjänande vid regementet, har gjort värdefulla anteckningar om rusthållarne.

Med dessa rader har jag velat rikta en uppmaning till alla dem som veta någonting om Lindes sockens traditioner och om hästkarlarnes på Sannahed liv och leverne i forna tider att börja med anteckningarna och sedan överlämna dem till respektive arkiv. Det är, som förut nämnts, av stor vikt, att personforskningen tillföres mesta möjliga material från de tider, då tidningarna ej funnos, och vilka numera i alltför uttömmande grad vänder ut och in på medborgarens liv.

David Blomberg.

Delsbostintan.

I samband med den stora bygdeungdomsstämman i Örebro sommaren 1937 besökte Delsbostintan för första gången Siggebohyttan. Hon blev betagen i det röda träslottet vid Usken och uttryckte en önskan att få återkomma till "denna verkligt tjusiga plats". När det tionde bygdetinget stundade erinrade sig dess arrangörer det halva löfte, som innefattades i denna önskan, och tillskrevo Stintan med förfrågan, om de kunde få räkna på hennes medverkan.

Till vår stora glädje svarade Stintan strax på stunden ja — naturligtvis skulle hon vara i farten mest varenda söndag hela sommaren, men söndagen den 7 augusti skulle hon bergsäkert reservera för Siggebohyttan. Vi tacka Stintan för hennes minnesgodhet och hälsa henne nu, när hon kommit för att glädja oss alla med sitt strålande gemyt, hjärtligt välkommen till Siggebohyttan.

Ett år på Siggebohyttan för 70 år sedan.

Loftboden å Siggebohyttan.

På Siggebohyttan har anträffats ett handskrivet litet häfte, omfattande ett 20-tal sidor, i vilket de på gården utförda dagsverken dag för dag antecknats. Det är dagsverken år 1868 som antecknats och vid genomläsning av dessa knapphändiga notiser, får man en ganska god inblick i, hur livet på Siggebohytttegården och hur arbetet på ägorna förlöpte för 70 år sedan. I denna lilla "dagsverksjournal" kan man läsa om arbete på åker och äng, om körslor av malm och tackjärn, om hyttans påblåsning och dess nedblåsning, om resandet av milorna i skogarna, om pigors och drängars städjande m. m. Det är således en hel del, som finnes bevarat i denna lilla journal, så ett noggrant studium av densamma är ganska lönande för den, som vill erfara något om livet i Bergslagen vid slutet av 60-talet. Låt oss alltså taga en hastig titt i detta tummade och av skrivarens kanske inte alltid så rentvättade händer nedsolkade lilla tidsdokument.

Vi märka genast, att arbetet på Siggebohyttan för 70 år sedan inriktades på två olika områden, dels på jordbruket, dels på bergsbruket. Här föreligger en kombination av två olika näringsgrenar, och man torde kunna påstå, att denna kombination var regel vid de större och rikare gårdarna i Bergslagen under 1800-talet. Det var utan tvivel bergsbruket, som vid denna tid ut-

gjorde traktens huvudnäring och att denna verksamhetsgren var lönande i allra högsta grad, det förstå vi till fullo, om vi se på själva manbyggnaden å Siggebohyttan. Var finna vi en bondbyggnad på Nerikes landsbygd från 1800-talet, som i storslagen pampighet kan mäta sig med "bergsmansslottet" å Siggebohyttan? Ingenstades står en sådan att finna. Jordbruket var nämligen vid denna tidpunkt ej så lönande som bergsbruket. 1800-talet eller åtminstone dess tidigare del torde inneburi en veritabel "guldålder" för folket i Bergslagen, men att bergets rikedomar måste bärgas med svett och möda, det se vi av Siggebohyttans dagsverksjournal från år 1868. När storindustrialismen vid ingången av det 20:de århundradet fullständigt konkurrerat ihjäl detta bergsbruk i relativt liten skala, blev jordbruket huvudnäringen för befolkningen. Det var varken mer eller mindre än en revolution i näringsförhållandena, som kom till stånd vid slutet av 1800-talet. När vi nu alltså fått en knapphändig inblick i traktens om jag så får säga "näringspolitiska" förhållanden, torde det vara lämpligt att återgå till studiet av dagsverksjournalen.

Att gårdens folk fick stiga upp i tidig otta, se vi av notisen för den 2 februari 1868: "Yrade det mycket starkt på morgonen, hvarföre vi ej,

Vilken gren...
av jakten det än må
gälla, finner Ni den
rätta ammunitionen i
GYTTORPS
jaktpatroner.

JH. WALLNER

XV

som ernat var kunde köra malm från Öskevikslandet, emedan det drifvit i för mycket. Höggo drängarna ved till dess det blef dager. . . Hvar efter drängarna hemkörde kastar ved. . ." Vid slutet av januari och början av februari voro alltså malmkörslorna i full gång. Malmen kördes då fram till den för hela byalaget gemensamma hyttan, vilken byamännen i tur och ordning fingo bruka, och vi skola längre fram erfara, när ägaren till Siggebohyttan stod i tur att nyttja densamma. Men det var inte blott malm, som kördes vid denna årstid. Den 4 februari, dagen efter Kyndelmässodagen, som inom parentes sagt bjöd på "utmärkt grannt och mildt väder såsom en vacker vårdag", läsa vi följande: "Gossarne körde ett hvarf dye från Skyttenkärret." Dye torde ha kommit till användning såsom gödningsmedel för åkrarna, så vi se, att jordbrukets angelägenheter ingalunda försumrades under den bråda tid, då malmen skulle forslas fram. Att redskapsvården ej försumrades, meddelar en anteckning den 5 februari: "E. O. S. lagade selrenmar." Den 12 februari tycks malmkörslorna vara undanstökade, men redan dagen därpå var man reda att taga itu med framforslandet av tråkolen, som var nödvändig vid hyttans påbläsning: "Körde J. M. S., P. E. och A. G. kol ifrån 'stora grana' (4 hvarf)." Kolkörslorna försiggår dagligen ända fram till lördagen den 16 februari, då det står antecknat: "Far fick hyttan i dag". Redan på måndagen var man färdig att forsla bort det nya tackjärnet: "Körde J. M. S., P. E. och Jag Jern till Nora."

Det skulle föra för långt att dag för dag redogöra för det uträttade arbetet, så jag vill i fortsättningen endast redogöra för de viktigare tilldragelserna. Under mars och början av april var man åter sysselsatt med körslor av malm och kol. Den 10 april läsa vi följande: "Utvägdes jernet ur hyttan och kördes till jernboden. Slutade Far hyttan för 3dje gången på denna vinter. Första gången 6 dygn 16 Upps. och fick 731 Centner. 2dra gången 6 dygn 16 Upps. och fick 799 Centner. 3dje gången 21 dygn 29 Upps. och fick 2849 Centner."

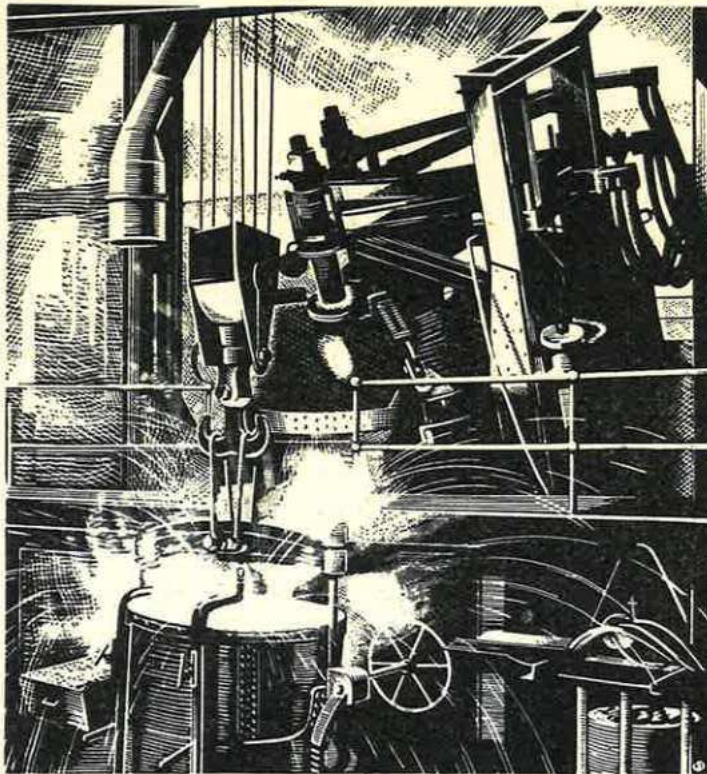
Vi se således, att den sammanlagda tackjärnsutvinningen vid Siggebohyttan denna vinter uppgick till 4,379 centner, e:a 121 ton.

Den 11, 12 och 13 april var man sedan sysselsatt med timmerhuggning m. m. Påsken inträffade detta år mellan den 19 och 22 april, men hur själva påskfirandet tillgick få vi ingen vetenskap om, ty därom lämnar ej dagsverksjournalen några upplysningar. Säkert utgjorde den en välbehörlig vila efter vinterns alla ansträngande körslor. Efter påsk fortsatte man sedan med timmer- och vedhuggning. Maj månad var detta år kallare än normalt, ty den 29:de "Blef det slut med isen på Usken." Bland tilldragelser som timade i maj kunna anföras: Den 12te "staddes Sabina" och den 16:de "flyttade Gustafva", den 28:de "började Rödfärgaren Lars här" och den 29:de och 30:de "byktes det". Den 29 maj var sådden i full gång: "Utsått här hemma nära 7 tunnor Hafre." Sådden fortsattes in i juni månad och den 18:de juni "sattes potates på Åkern". Den 15 och 16 juli försiggick lövtagningen och den 29 juli började slåttern och den 18 augusti "slutade hökora för i år. Således allt nu under tak".

Hösten var nu i antågande och med den kom skörden och trösken. Denna inträffar i oktober månad och den 26 oktober "kastar C. G. S. säd", d. v. s. rensar säden genom kastning. Samma dag "Fick Per vid Siggeboda en liten dotter". I slutet av oktober staddes nytt tjänstefolk. I början av november sattes milorna upp i skogarna och i mitten av samma månad hade slakten med brygd och bak samt många andra sysslor, som voro ägnade att skapa ett värdigt julfirande, tagit sin början. Den 16 oktober: "På morgonen slagades 1 ko och 1 gris före dagningen." I december månad slutligen styrdes det och ställdes det. I denna månad lagades vidare foror och remtyg, så att dessa skulle vara i ordning till den stundande vårens malmkörslor.

Av detta kortfattade referat av Siggebohyttans "dagsverksjournal" för år 1868 se vi, hur arbetet flöt fram i skog och mark, på hyttebacken och vid kolmilorna, vid hyvelbänk och i smedjan, i loge och lada. Det var en jämn ström av göromål bestämde av årstidernas växlingar. Det var ett omväxlande arbete men tillika hårt och mödosamt, väl ägnat att skapa det starka och hårdiga släkte, som bodde och ännu bor och verkar i Bergslagens nejder.

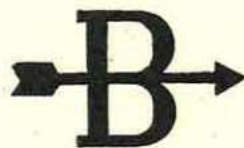
G. E—d.

BOFORS STÅL

På grund av sin egen krävande fabrikation har A.-B. Bofors en omfattande erfarenhet av stål av alla slag och särskilda förutsättningar att utprova desamma vid daglig användning i verkstäderna. De stora krav, som där ställas på stålen, utgöra förbrukarnas bästa garanti för högsta prestationsförmåga.

Bofors framställer verktygsstål av olika sammansättningar, inklusive snabbstål; konstruktionsstål för maskinelement av alla slag, nitrerhärtningsstål för delar, utsatta för stark slitning; press-, hammar- och hejarsmidan; stålsgjutgods, såväl styckegods som seriegods.

A.-B. BOFORS, BOFORS

“Från flydda dagar”.

Ett krönikespel i 7 scener

av

MARGIT PALMÆER.

PERSONER:

Vandraren
Den Gamla

Andre bergsmannen
Knekten
En gosse

Första scenen: tidig medeltid.

Kvinnan
Förste mannen
Andre mannen

Femte scenen: slutet av 1700-talet.

Brudgummen
Bruden
Brudgummens fader
Prästen
Brudföljet

Andra scenen: midsommartiden 1434.

Förste bonden
Andre bonden
Munken
Budbäraren

Sjätte scenen: 1850-talet.

Häradsdomaren
Kära mor
Dottern
En bergsman
Ingenjörn

Tredje scenen: 1540.

Förste bergsmannen
Andre bergsmannen
Dalkarlen
Fogden
Fogdens följe

Sjunde scenen: 1938.

Pojken
Flickan
Vandrarungdom.

Fjärde scenen: 1600-talets mitt.

Förste bergsmannen

Samtliga scener tänkas förlagda till en bergs lagsbygd mellan Nora och Ländesberg.

Krönikespelets kulturhistoriska bakgrund.

Krönikespelet "Från flydda dagar" har lånat sitt namn från Karl-August Andersson-Meijerhelms bekanta skildring av Siggebohyttesläktens öden. Det är dock på intet sätt att betrakta såsom någon "dramatisering" av denna bok, med vilken den förutom namnet blott har vissa allmänna synpunkter och någon enstaka situation — t. ex. traditionen om den nya Siggebohyttegårdens tillblivelse och anspelningarna på järnvägsbygget Örebro—Nora 1856 — gemensamt. Ej heller äro de uppträdande personerna att betrakta såsom knutna till någon viss gård eller släkt; de äro talesmän för skiftande epoker och miljöer, om än förklarligt nog gestaltade i över-

ensstämmelse med de traditioner, som kvarleva i bygden och som befordrats till eftervärlden ej minst tack vare Meijerhelms minnesgoda skriftställerverksamhet.

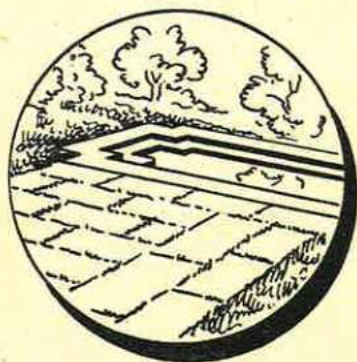
Den "röda tråden" i krönikespelet är motsättningen mellan gammal tid och ny, baserad på bergshanteringens tekniska framsteg, återverkande på den sociala och ekonomiska utvecklingen och återspeglad i generationernas kynnen och tänkesätt. Varje scen berör denna motsättning, stundom tillspetsad till en konflikt, mellan föräldrade näringsfång och tidsenligare, mellan konservativa åskådningar och radikala, mellan statliga påbud och folklig självhävvelse, mellan betänksam gammalmanstro och ungdomligt

Njut ostörd ro och vila vid

NYHYTTANS BADANSTALT

FYSIKALISK-DIETISK KURANSTALT

Läkare: Dr. B. Sundström, Nora. Behandling av reumatism, mag-, tarm- och nervlidande, högt blodtryck m. m. SKODSBORGSMETOD. Modern badavdelning. Rum med rinnande varmt och kallt vatten. Härlig sportterräng. Nedsatta vinterpriser från 1 september. Utmärkta promenadvägar. Hög, torr barrskogsluft. — Öppet året om. — Pensionärer mottagas. — Begär prospekt. Adr.: Järnboås (6 mil norr om Örebro). Tel. 13

Trädgårdshällar

av svart svensk skiffer med tuktade kanter vacker och hållbar beläggning med stor dekorativ effekt. Skriv efter vår katalog.

*Av urbergsgranit
— lika hållbar.*

A.-B. GRYTHYTE SKIFFERVERK
GRYTHYTAN **TEL. 1.**

Örebro Intecknings Kommanditbolag

P. Eriksson & Co Drottningg. 7
ÖREBRO

**Bankrörelse - Fastighets-
förvaltning.**

Emottager

penningar å kapital-, spar-
kasse- och giroräkning på
förmånligaste villkor.

Utlämnar

lån mot inteckningar, även-
som mot borgen eller annan
säkerhet.

Beviljar

kassakreditiv, löpande räk-
ningar samt byggnadskre-
ditiv. Kassafack uthyras.

JÄRNVÄG

med hög transportkapacitet
är oundgänglig för
industrien.

Industri är livsvillkor för våra
bygder.

Stöd järnväg och industri, så
gynnar du din trakt och
DIG SJÄLV.

*Nora Bergslags järnväg
strävar att hålla
förstklassig järnvägs-
materiel,
sjödugliga fartyg,
moderna hamnkrantar,
driftsäkra omnibussar,
ändamålsenliga gods-bilar.*

överdåd. Det är till sist Bergslagen i storhet och förfall, i nödar och högkonjunktur, i slöseri och vanmakt, som krönikan, må vara sporadiskt och flyktigt, söker fånga och personifiera i dessa gengångare "från flydda dagar".

En kort orientering rörande den kulturhistoriska bakgrunden till de olika scenerna följer nedan.

Första scenen.

Medeltidens gryning. Norr om slättlandets odlade bygder utbreda sig milsvida skogar, tillhåll för fredlösa, genomströvade allenast av någon oförvägen jägare och skogsströvare. Malmbergens rikedomar slumra ännu orörda. Ännu har järnet ej brutit bygd i dessa ödemarker.

Ett litet följe, två män och en kvinna, vandra genom obygd. Kanske de råkat vilse, kanske de måst fly undan gemenskapen med bofast folk. De söka ett nytt hem, livsuppehälle varhelst sådant står att få. För den ene mannen och hans kvinna framstår jorden och dess brukande som den enda tänkbara förutsättningen för bofast tillvaro. Men den andre mannen äger vetskap om de rikedomar, som bergens inre gömmer, han är en skattsökare, vars oroliga ande ej trivs med samlevnaden inom byalaget. När han finner spår av malmförekomster, tvekar han ej: han går sin egen väg, eller rättare, han stannar i ödebygden, medan hans följeslagare söka sig hän mot ett tryggare hemvist och säkrare levnadsbetingelser.

"Järnbäraland" har upptäckts. Mannen som stannade bröt ny bygd, blev den förste bofaste bergsmannen.

Andra scenen.

Några århundraden ha förgått. Bergslagen är ej längre obygd, dess talrika befolkning utgör en burgen och nackstyv samhällsklass, som vet med sig, att den spelar en framträdande roll i rikets ekonomiska och politiska liv. När unionskungen Erik av Pommern i sin fejd med Hansan stoppar landets export av koppar och järn på de nordtyska hamnarna, då blir det kris och nödtid i Bergslagen. När bergsmännen ej längre förmå gälda de tryckande skatter, som kungens fogdar indriva, då slår det jäsande missnöjet ut i öppen revolt: under ledning av en Bergslagens förtroendeman, Engelbrekt Engelbrektsson, resa sig bergsmän och bönder i Dalarna och Västmanland och begynna befrielseverket genom förstörandet av fogdenästatet Borgånäs midsommaren 1434.

Det är visserligen föga känt om vilken roll bergsmännen i den bygd, som här avses, spelade i Engelbrektsfejden. Det är dock antagligt, att uppbåd även härifrån togo aktiv del i befrielsekriget. Scenen skildrar hur budskapet om Borga-

näs brand når fram till de bergsmän, som äga hemortsrätt där skogsströvaren en gång för länge sedan fick känning av malmbergens skatter.

Tredje scenen.

Gustav Vasa lät 1540 utfärda en förordning, varigenom bergsmännen i Noraskog, Lindaberg och Skinnskatteberg ålades att utgöra skatten i tackjärn och ej som förut i "ont" osmundsjärn. Vi se häri ett utslag av konungens omsorger om landets näringsliv, som han fann i de flesta hänseenden urmodigt och slentriannässigt. Han inkallade utländska fackmän, med vilkas bistånd han sökte få en uppräckning till stånd. Hammarsmedjor anlades bl. a. vid Gisle- eller Kungshammaren i Nora och Hammarfors, senare Stensta, i Fellingsbro. Uppförandet av masugnar i stället för de föga produktionsmässiga osmund"skällingarna" befordrades med all makt.

Trots att järnproduktionen kraftigt befrämjades genom dessa åtgärder, vartill kom att bergsmännen hugnades med åtskilliga privilegier, rönste dessa nymodigheter ett segt motstånd inom de bygder, där en i blygsamt omfång bedriven, närmast som en binäring till jordbruket avsedd framställning av osmundsjärn hemmahört sedan århundraden. Stränga påbud och påminnelser vittna om statsmaktens svårigheter att reglera och effektivisera bergsbruket efter tidsenliga metoder och nationalekonomiska krav.

Fjärde scenen.

Mot slutet av 1500-talet och början av 1600-talet ha dock de nya brukningsmetoderna vunnit insteg överallt i Bergslagen, och den växande välmåga, som följde på den ökade produktionen, stimulerade till ett frejdigt experimenterande inom bergshantering. Stångjärnshamrar anlades, varhelst vattenkraft stod att uppbringa, till stort förfång såväl för skogen, som hänsynslöst skövlades för att tillgodose de bränsleslukande framställningsmetoderna, som också för de utom bergslag anlagda bruken, vilka ej åtnjöto bergsmännens privilegier. Det gick så långt, att kronan 1636 nödgades utfärda ett förbud mot anläggande av stångjärnshamrar inom bergslag, vilka hamrar bergsmännen nyttjade att "smida en hop elakt järn, som fördärvar hela järnhandeln". Bergsmännens äliggande var att framställa tackjärn, därtill hade de att hålla sig.

Under första hälften av 1600-talet försiggick en enorm expansion i det att Karlskoga, Hällefors och Nya Kopparbergs bergslagar inlemmas med det äldre bergslagsdistriktet. Vid kolouaseringen av dessa bygder och exploateringen av deras fyndigheter spela dock silver och koppar en avsevärt större roll än järnet. Vid Kopparberg upptogs en omfattande kopparmalmsbrytning, silver bröts bl. a. vid Grythyttan, Hälle-

Ö konsum

söker i och med sin verksamhet uteslutande tillgodose kundernas intressen, helt naturligt då företaget äges och verksamheten kontrolleras av kunderna-medlemmarna

Verksamheten omfattar ett 90-tal butiker i olika branscher, *bageri, charkuterifabrik, kafferosteri.*

Medlemskap öppet för alla.

Vid besök i Örebro

bör Ni intaga Edra måltider å någon av nedan nämnda restauranter:

Restaurant Fenix,
Drottninggatan 2

Terrassrestauranten,
Drottninggatan 36

Restaurant Freden,
Olaigatan 8

P O R L A

BORDSVATTEN

Kristallklart ● Radioaktivt
Järnfritt

Direkt tappat från
den berömda källan

Drickes av alla finsmakare

Bertil Waldén:

FORSKNINGAR

och

FÄRDER

Konst- och kulturhistoriska uppsatser, resebrev.

400 sidor. 100 illustrationer.

Pris häft. 9:50, i halvfr. band 13:50.

FORSKNINGAR OCH FÄRDER
INNEHÅLLER DE BÄSTA KULTUR-
HISTORISKA SKILDNINGARNA
FRÅN ÖREBRO LÄN.

Saxon & Lindströms Förlag.

fors, Guldsmedshyttan samt vid Siggeboda norr om Siggebohyttan.

Samspråket mellan de i scenen uppträdande bör ses mot bakgrunden av såväl stormaktstidens krigiska bravader, för vilka den från trettioåriga kriget återvändande knekten är ett språkrör, som också den Bergslagens stormaktstid, som tycktes randas genom de ofta sensationella upptäckterna av ädelmetaller. Som bekant visade sig de förhoppningar, som knötes till dessa "guldgruvor", i de flesta fall betydligt överdrivna. Silververken nedlades ett efter annat, även kopparen sinade, och järnet kom åter till heders.

Femte scenen.

Järnet kom åter till heders. . . Under 1700-talet blev Sverige världens främsta järnproducent. Dess insats i världsproduktionen utgjorde 1740 vid pass 40 % — mot ej fullt 1 % nu för tiden! Det rikast givande distriktet inom de mellansvenska bergslagerna utgjorde västra Västmanlands bergslager, i första rummet då Nora-skogs och Lindesbergs. Bergsmännens förvärvsbegär stimulerades av framgångarna, all omsorg ägnades arbetet i hyttan, jordbruket råkade på många håll i vanhävd, ja det gick så långt, att brödsädesproduktionen i en socken ej förslog mer än till — husbehovsbränningen. Men vad betydde det, när man hade kontanter att röra sig med! Stadiga förmögenheter grundlades inom framsynta och dugliga bergsmansdynastier i hyttbyarna vid sjöarna och vattendragen i detta gamla järnbäraland. De gammaldags bergsmansgårdarna voro för oansenliga, ej tillräckligt ståndsmässiga. Voluminösa träslott, några i gammal stil, som Siggebohyttan, andra som herrgårdar,ingo ersätta dem. De inreddes med moderna, borgerligt stilbetonade möblemang, inköpta i städerna, och försågos med kostbart husgeråd, silver, tenn, linne o. s. v. En storbergsmans levnadsförhållanden skiljde sig alltmera från böndernas för att närma sig stadsborgarens och herrgårdsherrskapets. Vid familjhögtidigheter och fester utvecklades en hittills osedd pompa och lyx.

Scenen från välmaktstiden söker ta fasta på brytningen mellan den gamladags enkelheten och sparsamheten å ena sidan, den karska, självmedvetna, ej så litet övermodiga och spendersamma nyrikedomen å den andra.

Sjätte scenen.

Under loppet av 1800-talet tar industrialismen alltmera loven av det småbruk i de självförsör-

jande hyttelagens form, som kännetecknat den traditionella bergshantering. Den nya tiden förberedas av kommunikationsväsendets revolutionerande omdaning. Det 1852 bildade järnvägsbolaget Köping—Hult anlade Sveriges första järnväg, samtidigt som järnvägsbolaget Nora—Ervalla byggde den 18 km långa bandelen mellan nämnda orter. Onsdagen den 5 mars 1856 avgick under stora högtidigheter det första i vårt land för gods- och persontrafik avsedda, av lokomotiv framförda bantåget från Örebro till Nora.

Järnvägsnätets utbyggande, senare elektrifieringen och slutligen motorfordonens frammarsch tillförde i olika etapper Bergslagen nytt blod i de gamla, sinande ådrorna. Betydande industri-företag växte upp, ofta där gamla bankruttede bruksegendomar syntes gå sitt förfall till mötes. Men de gamla hyttbyarnas saga var all och med dem de gamla bergsmangårdarnas och de gamla bergsmanssläkternas. Tiden har ridit för fort. Hyttbruket måste duka under i den övermäktiga konkurrensen, och hänvisad allenast till jorden kan bergsmannen i bästa fall finna en nödortfödig bärgning. Minnet av den svunna välmågan och drömmen om ny är vad som återstår honom.

Men vid 1800-talets mitt anade blott de få förutseende vad som komma skulle. Tvärtom tycktes den nya tiden varsla om nya insatser och nya rikedomar — som också blevo verklighet, om ock en annan verklighet än man på sina håll väntat och hoppats. Det är denna stämning av framtidstro och samtidigt föraningar om att ej allt står så väl till, som denna scen söker gestalta.

Sjunde scenen.

Och så äro vi framme vid nutiden. Det gamla Bergslagen har sjunkit i ruiner: ruiner av mäktiga hyttkomplex, ruiner av vräkiga bergsmansgårdar — och ruinerade bergsmän. Allt föreföll hopplöst, när depressionen bröt in. Förlamande lade nödtiden sin hand över Bergslagen, gruvorna vattenfylldes, masugnarna vittrade sönder, maskinerna rostade, arbetslösheten gick fram som fordomdags digerdöden.

Men det ljusnade ånyo. Bergslagen levde upp på nytt, inte den gamla Bergslagen visserligen, men en ny Bergslag, annorlunda och dock i grunden densamma, fylld av framtidstro och arbetsvilja, solidaritet och ansvarskänsla.

I nutidsungdomens sång klingar krönikespelet om Bergslagen ut i ett ljusst ackörd.

B. W—n.

NORA SPARBANK

TEL. 61

Beviljar lån till lägst 2 $\frac{1}{2}$ proc.
Inlåningsränta 2 $\frac{1}{4}$ procent

Örebro läns Brandstodsbolag

Försäkringsstock.. 518.000.000

Besparingsfond... 2.625.800

*Brandstodsnämnder i varje socken
inom länet.*

Sågade och hyvlade

TRÄVAROR

alla slag

**Stribergs
Grufveaktiebolag**
STRIBERG

Motorkompaniet

Pettersson & Öijer^{A/B}

Storg. 25 Kungsg. 9 Växel 19260

Bosch och Delco-Remy service

Alla slag av utrustningar och förnödenheter
för bilar. Mekanisk verkstad. Laddningsstation.
Cylinderborrningar.

Automobil- och motorarbeten. Bäringsbilar.

Betald acononsplats

Aktiebolaget

Garphytte

Bruk

Garphyttan

Pröva våra erkänt
förstklassiga tillverk-
ningar av ståltråd och
stållinor.

Spelmansstämma och Sångarting.

Spelmansstämman.

Örebro läns folkmusikförbund firar i år sin tioåriga tillvaro. Förbundet har 92 aktiva medlemmar. Arkivet innesluter 667 låtar och vismelodier. Sedan 1928 har förbundet haft ett landstingsanslag om 300 kr. Härigenom har förbundet haft tillfälle att anordna propagandamöten för folkmusik såväl instrumental som vokal på ett hundratal platser inom länet. Ett bildgalleri upptagande förbundets medlemmar jämte korta biografier har upprättats.

Förbundet har till uppgift att söka väcka till liv kärlek och förståelse för äkta folkmusik, såväl på det instrumentala som det vokala området. Särskilt skall förbundet verka för att bevara och hugfästa det kulturarv på den folkliga musikens område, som rymmes inom Örebro läns gränser.

Förbundet kan glädja sig åt framgång vid förverkligandet av denna sin uppgift. Som en följd av ovan nämnda propagandamöten har ett stort antal unga människor åter börjat använda de gamla folkliga instrumenten fiol och klarinett. Spelmansgillen har bildats ute i bygderna. Dessa ha fått stor betydelse icke minst för de ungas nöjesliv.

Ett led i förbundets verksamhet har varit de spelmansstämmor, som anordnats på olika platser inom länet. Den spelmansstämma, som nu går av stapeln i samband med Siggebohyttans tionde bygdeting, är den tolfte i ordningen. Till denna har kallats nedannämnda spelmän, vilka vid tidigare tillfällen erövat spelmansmärket i silver eller brons:

Riksspelmän — innehavare av silvermärket: Ernst Olsson, Lillkyrka; Einar Olsson, Lillkyrka; R. Edenholm, Örebro; Anton Karlsson, Örebro, och C. E. Hartman, Bnågbro.

Innehavare av bronsmärket: Tage Skoog, Hallsberg; Axel Löv, Latorps bruk; Sigrid Gustavsson, Karlskoga, och Bror Andersson, Har-demo.

Sångartinget.

Örebro läns Körförbund har till uppgift att med anslutning till Sveriges Körförbund och dess syftemål verka för den blandade körsångens främjande samt den unisona sångens utövande. För fullföljande av denna sin uppgift skall förbundet söka samla inom länet arbetande körer till gemensamt arbete.

Enligt förbundets stadgar skall en förbunds-konsert hållas en gång varje år. Sitt första fram-

trädande har förbundet å Siggebohyttan den 7 augusti i samband med Siggebohyttans tionde bygdeting.

Örebro läns Körförbunds styrelse: kantor E. Marcus-Nilsson, ordf., musikdirektör Rolf Forssman, v. ordf., magister Rune Fransén, sekr., kantor E. Lundqvist, kassör, köpman Arne Fredriksson, festmarskalk, 1:ste dirigent kantor Ragnar Thanderz, 2:dre dirigent kantor I. Ekman.

I Sångartinget deltagande körer:

Körer *Dirigenter*

Ramsbergs hem, folkskollärare Nils Finnhammar
A. B. F.-kören, Kopparberg
Näsby kyrko- och hembygdskör, kantor I. Ekman.
Fellingsbro kyrkokör, musikdir. O. Björklund
Bångbrokören, folkskollärare E. Uby
Almby kyrkokör, kantor E. Österling
Örebro I. O. G. T.-kör, herr Sven Lööv
Olaus Petri kyrkokör, Örebro, musikdir. Gunnar
Marcusson

Nikolai kyrkokör, Örebro, musikdir. O. Andersson
Ekeby kyrkokör, kantor V. Sundgren
Gällersta kyrkokör, kantor E. Lexell
Hallsbergs kyrkokör, kantor E. Lundqvist
Sångkören M. M., kantor J. Grankvist
Svennevads kyrkokör, kantor Sors
Askers kyrkokör, kantor Runefors
Örebro körsällskap, kantor R. Thanderz
Kumla kyrkokör, musikdir. R. Forsman
Hovsta kyrkokör, kantor Boström
Tysslinge kyrkokör, kantor R. Löthfors
Gräve kyrkokör, kantor G. Hedgren
Sköllersta kyrkokör, kantor R. Jonsson
Kils hembygdskör, kantor E. Marcus-Nilsson
Nora kyrkokör, musikdirektör O. Olding
Lindesbergs kyrkokör, musikdir. Erik Ekman.

PROGRAM:

Kl. 2,45 körens konsertprogram I:

Ragnar Althén: Land, du välsignade.
Unison kör. Elisabet Björklund.
Ivar Widéen: Spelmansvisa. E. A. Karlfeldt.
" " Lutad mot gärdet. J. L. Runeberg.
" " Flickan satt vid bäckens rand.
J. L. Runeberg.
Natanael Broman arr. Sven Rosengård folkvisa.
Gustaf Nordqvist Sångarvakt. Fredrik Nycander.
Blandad kör å capella.
Einar Eklöf: Morgon. Ossiannilsson.
Unison sång.

Program

vid

Siggebohyttans tionde bygdeting

6 och 7 augusti 1938.

Lördagen den 6 augusti.

- Kl. 6. Musik.
- „ 6.15. *“Vad vill och vad förmår hembygdsrörelsen?”*
Föredrag av Landsantikvarien *Bertil Waldén*,
Örebro.
- „ 6.45. Promenadkonsert.
Soaré med gästuppträdande av illusionisten och
trollkonstnären *Jean Bartholmi*. *Upläsning* av
Författarinnan Margit Palmær, m.m. (Teaterladan).
- „ 7.45. *Gymnastikuppvisning* av *Athena*, Örebro.
- „ 8.15. *Logdansen* börjar (Teaterladan).
- „ 10. *Jubilemsfyrverkeriet* avbrännes.
- „ 11. Festen avblåses.

Söndagen den 7 augusti.

- Kl. 1.30. Musik av allmogespelmän.
- „ 1.45. *Hälsningsanförande*.
- „ 2. *“Vår granne Fellingsbrohusaren“*.
Föredrag av Arkitekten *David Blomberg*,
Stockholm.

- Kl. 2.45. **Körsång** av *Örebro läns sångarförbund* under ledning av *Kantor Ragnar Thanderz, Örebro.*
- „ 3.15. **Promenadkonsert.**
Matiné med gästuppträdande av *Jean Bartholmi*,
uppläsning av *Fru Astrid Ström* och *Kamrer Martin Lenander*, m. m. (Teaterladan).
- „ 4.15. **Delsbostintan.**
- „ 4.45. **“Från flydda dagar.”**
 Krönikespel i sju scener av *Margit Palmær.*
- „ 5.45. **Körsång** av *Örebro läns körförbund.*
- „ 6.15. **“Interkommunal Rugby”** Lindesberg—Nora.
- „ 7. **Soaré** i Teaterladan: *Jean Bartholmi*; **uppläsning**
 m. m.
- „ 7.45. *Örebro läns folkmusikförbunds riksspelmansstämma*
 under ledning av *Kantor E. Marcus-Nilsson, Kil.*
- „ 8.15. **Delsbostintan.**
- „ 8.30. **Logdansen börjar.** (Teaterladan).
- „ 12. **Festen avblåses.**

Under båda festdagarna pågår försäljning av lotter till den stora **jubileumstombolan**, **servering** av kaffe, läskedrycker, o. a. förfriskningar, frukt, smörgåsar, varm korv o. s. v. — **Samlingarna** hållas öppna för allmänheten lördagen kl. 6—8 samt söndagen kl. 3—5. — **Lekfält för barn** finnes anordnat under uppsikt av “parktanter”. — För dem som ej deltaga i logdansen anordnas båda kvällarna **utomhusdanser och lekar** — Förstklassig **högtalaranläggning** från firma “Göta”, Örebro — **Stor parkeringsplats.**

OBS! Festmärket måste bäras synligt!

Alltid Senaste Nytt i

Herrkläder   Mattor   Möbeltyg
Herrekipering   Gardiner   Sängkläder
Sportkläder   Draperityg   Linnevaror

Hjalmar Petterssons, 6 Engelbrektsgatan
Kungsgatan 2
Nerikes-Boden ÖREBRO

Damkappor
Klänningstyg
Dräkttyger

Karlskoga Byggnadstekniska Byrå

Innehavare:
Byggmästare NILS AHLIN
Tel. 780   Karlskoga

Moderna Omnibusar

i olika storlekar för utflykter och
sällskaperesor

Oscar Åkerstrands Omnibustrafik

Lindesberg — Telefon 346
Örebro — Telefon 142 42

Guldsmedshytte Aktiebolag

Guldsmedshyttan

$\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ måste bort ur bilderna!

Runt... runt... runt gå våra
sköljmaskiner och befria de
"fixerade" bilderna från minsta
rest av fixernatron. Den effek-
tiva, timplånga sköljningen gör
att Edra bilder icke blekna och
gulna med åren. Anlita alltid en
specialaffär med goda resurser.

Anlita

BOLLING & CO. EFTR.

FOTOMAGASIN
Stora Hotellet

KINO-AVDELNING
Tel. 132 62   Örebro

Härefter en avdelning allsänger, som ledes av kören:

Vivant Westmannia J. O. Wallin
Adolf Andrén: Till Närke R. G. Gustavsson
Glad och god skall mänskan vara, canon
Mandom mod och morske män.

Kl. 5,45 körens konsertprogram II.

Hugo Alfvén: Frihetssång Biskop Thomas
Unison kör

Erik Ekberg: Järnbäraland Ingemar Hasselblad

Hugo Alfvén arr. Vallvisa
" " arr. Uti vår hage
" " Sverige flagga Ossiannilsson
Blandad kör à capella
Wilh. Stenhammar: Sverige Verner v. Heiden-
Unison kör stam

Slutligen åter en avdelning allsänger:

Nils Söderström: Röda stugor
I sommarens soliga dagar
Upp kamrater, upp till sång,
canon
Du gamla, du fria.

Allsänger.

VIVANT WESTMANNIAS.

Vivant Westmannias och Dalekariias samt Dalekariias
urfält och berg!

Tarvlighet närde oss. Moders ord lärde oss. Farsaw
beskärde oss

Muskler och märg.

Härligt i Vestmanland, frodas kring Mälärstrand, frodas
kring Mälärstrand blommor och bröd.

Härliga i Dalarna löva sig salarna och källarsalarna
Frusta av mjöd.

Där varar ärlighet, gästfrihet kärlighet, gästfrihet kärlig-
het utan all rast.

Malm bor i gruvorna, smuttron på tuvorna! Dit bära
duvorna

kärlekens post.

TILL NÄRKE.

De mörka bergen dra sin ring kring, dina slätter vida
där glada vindar dansa kring och blanka åar glida.

Där Hjälmarvägor sakta slå mot sommargröna stränder
sig breder under himmel blå mitt Närke, "likst" bland
länder.

Vi tända våra löftens bloss för värv och dar, som stunda
och de, som följa efter oss må göra sammalunda!

Lyft högt din sköld, min fosterbygd med pil och rosors
märke

till kamp för sanning, ljus och dygd! Hell, forntids,
framtid Närke.

GLAD OCH GOD SKALL MÄNSKAN VARA.

Glad och god skall mänskan vara
hela livet intill döden!

MANDOM MOD OCH MORSKE MÄN.

Mandom mod och morske män
finns i gamla Sverige än,
kraft i arm och mod i barm,
ungdomsvärm i bardalarn.
Ögon blå, då och då,
le i blomsterdalar där.
Nord, du jordens jättelem,
nord, du milda hjärtans heim!

Toner än från forna dar
Ljuda där i skog och dal,
vilda som en storm på hav,
milda som en tår på grav.
Lyssnen då, vänner, på
hemländsk, hundraårig sång;
lyssnen, älsken, lären den,
sjungen, sjung den själva sen!

RÖDA STUGOR.

Röda stugor tåga vi förbi.
Glatt kring nejden hörs vår melodi.
Ljusa björkar, sommarhimmel fri
hägnar den jublande färden.
Sången klingar! Hör vår muntra låt!
Allt är glädje! Må vi följas åt!
Solen lyser, och på vandringsstråt
dra vi med sång genom världen!

MURTEGEL
TAKTEGEL
REVETERINGSTEGEL
TEGELRÖR, KALK

av vår erkänt högklassiga tillverkning ständigt på lager till lägsta priser. Infordra offert från oss eller våra försäljare för Askersund med omnejd

A.-B. HARGE BRUK
HAMMAR
ASKERSUND TEL. HAMMAR 6

Högfors Gjuteri
& Mek. Verkstad

Tel. 12 Högforsbruk Tel 12

Tillverkar maskiner för
gruvor och järnverk samt
tackjärnsgjutgods och
järnkonstruktioner.

LINDHNSKA
BOKHANDELN
ÖREBRO

Rekommenderar sitt välsorterade lager av
SVENSK OCH UTLÄNDSK
LITTERATUR SAMT SKRIV-
OCH RITMATERIALIER, FO-
TOGRAFISKA ARTIKLAR M.M.

OSCARIA

*Skor med
precisionspassning*

DAVID BLOMBERG
AKTIEBOLAG

STOCKHOLM KUNGSGATAN 24
Telefoner: 10 84 10, 10 84 11, 10 84 12, 10 84 13.

Möbler och inredningar

till Apotek, Banklokaler, Butiker,
Kontor, Restauranter o. Hotell, Skolor,
Sjukhus m. m. — Våningar, rum och
enstaka möbler.

RITNINGAR OCH KOSTNADSFÖRSLAG

Gust. Wallins Eftr.

Ur- & optisk affär

Storgat. 7, Örebro. Tel. 10 689

Rekommenderas

Blanka sjöar skymta där vi gå.
Gröna hagar sommarfagra stå.
Bergen locka, lysande och blå,
långt bortom skogsklädda kullar.
Genom höga stammars pelarhall
svävar ekot av vår glada trall.
Ungdomsfriska toners jubelsvall
hän över åsarna rullar.

Långt från bygdens trängsel, rök och stoft
gå vi ut till sol och barrskogsdoft.
Under ljusa sommarskyars loft
vildmarken lever och blommor.
Fyll din själ med sommarlandets ro!
Drag hit ut från trångt och unket bo!
Vinden sjunger över milsvid mo
sången om ungdom och sommar.

I SOMMARENS SOLIGA DAGAR.

I sommars soliga dagar
vi gå genom skogar och hagar,
på färdens besvär ingen klagar,
vi sjunga var vi gå.
Hallå! Hallå!
Du, som är ung,
kom med och sjung
och sitt ej hemma slö och tung.
Vår sångartropp han gånger opp
på kullens allra högsta topp.
I sommarens soliga dagar,
vi sjunga var vi gå.
Hallå! Hallå!

När värliga vindarna susa,
när natt liksom dag äro ljusa,
ja, då skola sångerna brusa.
Vi sjunga var vi gå.
Hallå! Hallå!
Du, som är ung,
kom med och sjung . . .

Bland mognande skördar, som gunga,
vi vandra i klunga och sjunga.
De gamla, som hör oss, bli unga.
Vi sjunga var vi gå.
Hallå! Hallå!
Du, som är ung,
kom med och sjung . . .

När höstvindar ila så kalla,
när vita små flingorna falla.
Vid minnet så tralla vi alla.
Vi sjunga var vi gå.
Hallå! Hallå!
Du, som är ung,
kom med och sjung . . .

UPP KAMRATER UPP TILL SÅNG.

Upp kamrater, upp till sång!
Låt oss sjunga,
låt oss sjunga
dagen lång!

SVENSKA FOLKSÅNGEN.

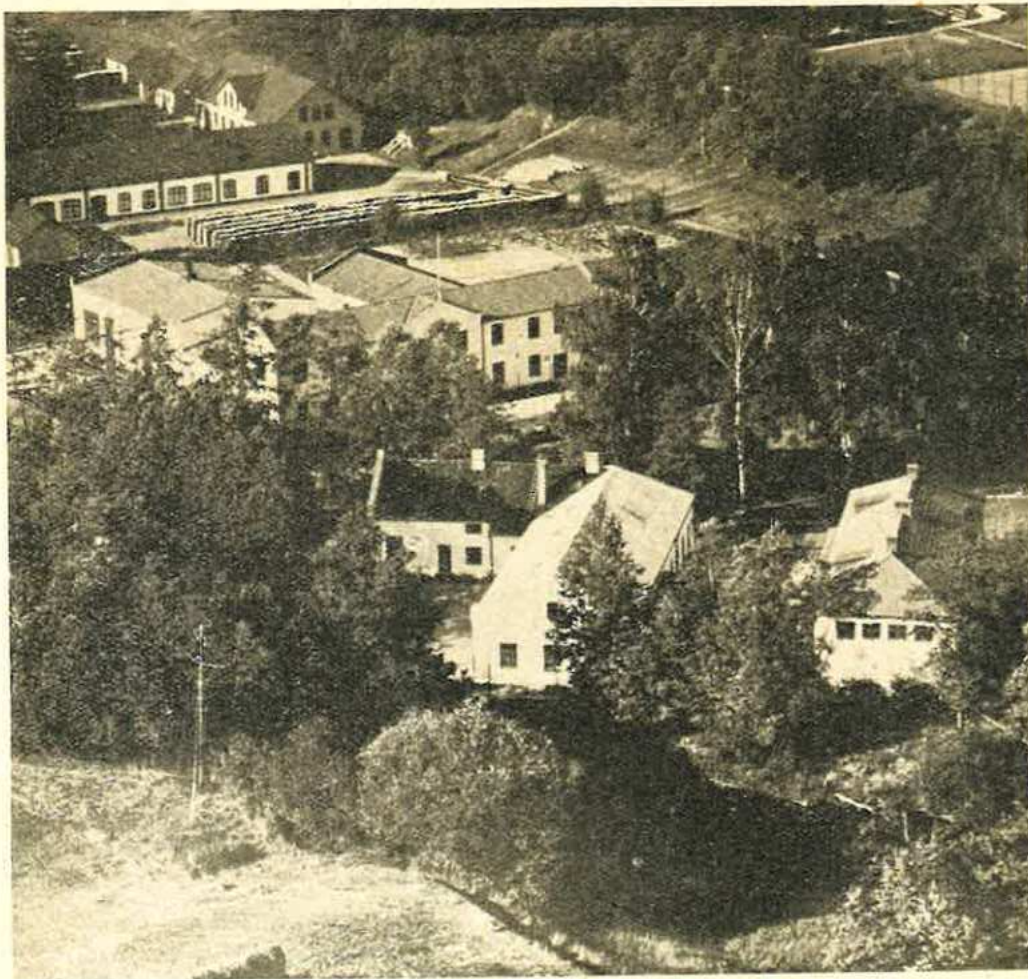
Du gamla, du fria, du fjällhöga Nord,
Du tysta, du glädjerika sköna!
Jag hälsar dig, värnaste land uppå jord,
:/:Din sol, din himmel, dina ängder gröna! :/:

Du tronar på minnen från fornstora dar,
Då ärat ditt namn flög över jorden.
Jag vet, att du är och du blir, vad du var,
:/:Ack jag vill leva, jag vill dö i Norden. :/:

En afton i mystikens värld.

När det gäller våra dagars "trolleriprofessorer" vilja i regel alla, som hålla på med vad man i dagligt tal kallar trolleri, lägga sig till med detta mycket anspråksfulla epitet. Men om vi, vilket vi i detta fall gör klokast i att göra, med trolleriprofessor endast menar den, som kommit så långt i sin konst, att man kan tala om vetenskap, då blir det sannerligen inte många "professorer" kvar. Ingenjör Folke Rydberg, Örebro, är känd över hela landet för sitt minst sagt

eminenta kunnande på detta område, och alla besökare vid Siggebohyttans Jubileumsting, få tillfälle att se och höra honom. Han har många gånger blivit ställd i bredd med de kunnigaste på området, som överhuvud taget existerar. Ingenjör Rydberg har öftast kallat sina seanser för "en afton i mystikens värld", och den, som varit med en gång, intygar gärna, att ingenjör Rydberg äger en otrolig förmåga att behärska allt som är "mystiskt".

Aktiebolaget Nora Tändrörsfabrik, Nora.

Denna industri, som grundades år 1871, har under årens lopp i sig upptagit övriga i Sverige existerande stubinfabriker, och är sålunda f. n. det enda företaget inom landet i sin bransch.

År 1899 ombildades företaget till aktiebolag med ett aktiekapital av 30.000:— kr. Detta har sedermera succesivt ökats till 280.000:— kr.

Under åren 1931 — 1938 har fabriken undergått en genomgripande ombyggnad och rationalisering och torde nu kunna anses som en av världens modernaste och bäst utrustade inom sitt verksamhetsområde. Ett mycket välutrustat laboratorium möjliggör också en noggrann kontroll av såväl råmaterialier som den färdiga varan.

Fabrikens kapacitet är f. n. c:a 85.000 meter stubin pr dag.

Sågade och hyvlade trä-
varor, slipers, kreosotimpreg-
nerade kraftledningsstolpar,
props, pappersmasseved och
träkol. Trådspik, presspik o.
järntråd. Torvströ o. torvmull

Skyllbergs Bruks A.-B.

S k y l l b e r g

**Blott specialisten kan tillverka det bästa,
drag nytta av vår 40-åriga erfarenhet.**

Vi ha alltid ägnat vår fabrikation den största tänkbara om-
sorg, varför våra sågblad sedan gammalt anses som mark-
nadens yppersta.

A.-B. SÅGBLADSFABRIKEN, NORA

Örebro Pappersbruk

tillverkar

Kraftpapper - Kreppapper - Vattentätt
papper och papp - Papp för kartonger
m. m. Bokbindarpapp - Byggnadspapp -
Kraftpapperssäckar.

*Utför prämtransporter av
stenkol, ved, virke m. m.*

ÖREBRO SPARBANK

GRUNDAD ÅR 1826

SPARBANKEN

äc

Sparernas Bank